

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 1980 DE LA GIURCANI, JUD. VASLUI

de COSTACHI BUZDUGAN

Săpăturile arheologice efectuate de Muzeul Național de Istorie al R.S.România în anii 1980-1981 la Giurcani au avut ca obiectiv cercetarea tumulului al doilea (T.2) din grupul celor trei movile situate în punctul "Argeaua" de pe șesul inundabil al Elanului, între râul cu aceeași nume și drumul județean Murgeni-Găgești, la circa 1500 m de căpătul de sud al Giurcanilor.

Situat între alte două movile, la 350 m față de cea cercetată în anul 1979, tumul nr.2, unul dintre cei mai mari din grupul celor trei, are forma rotundă, diametrul de 28 m, iar înălțimea de 0,80 m de la suprafața actuală a solului (pl. I). Înțial, tumulul, prin ridicarea căruia s-a folosit pământ din jur, va fi avut o înălțime mai mare, ea a fost însă redusă în decursul timpului, fie prin acțiunea de eroziune, fie prin depuneri aluvionare pe terenul din jur.

Cercetarea a început prin deschiderea a două secțiuni (AB și CD), care se intersectează în centrul tumulului, despărțindu-l în patru secțiuni aproximativ egale.

Săpăturile practicate au permis constatarea că structura tumului, asemănătoare cu a colui cercetat anterior, indică următoarea succesiune stratigrafică: solul vegetal actual, a cărui grosime nu depășește 0,20 m, suprapune un strat de pământ brun-măzăros, gros de 0,35 m, iar acestuia îl urmează pământul negru, uneori cu dungi gălbui. În acest strat, ca și în restul pământului din mantaua tumulului, de altfel, au apărut vestigii arheologice sporadice, în special fragmente ceramice din diferite perioade istorice, oase de animale, așchii și unelte de silex, printre care și un răzuitor lucrat pe lamă trapezoidală (pl. III/1).

În mantaua tumulului, la adâncimi cuprinse între 0,30-0,85 m, au fost identificate trei morminte de înhumare, două în jumătatea de sud (M.1 și M.2) și unul în cea de nord (M.3).

Mormântul nr.1, descoperit la adâncimea de 0,85 m, prezintă, într-o stare de conservare relativ bună, scheletul unui matur înins pe spate, cu măini aduse pe lîngă corp, orientat nord-sud (pl. II/2). Piciorul drept indică o malformație, având femurul și oasele gambei de o grosime exagerată și foarte spongioase. În zona sternului erau două mărgenele de sticlă, de formă cilindrică (pl. III/2). Lîngă genunchiul stîng s-a găsit o fusiolă de lut, de formă tronconică (pl. III/3). iar în regiunea oaselor picioarelor se află o cană de lut, așezată în poziție oblică, cu gura spre sud-vest.

Cana, modelată cu mîna, din pastă fină, de culoare gălbui-cenușie, are corpul bitronconic și gâtul înalt, largindu-se ușor spre gură. Buza este ușor trasă în afară. Zona de interferență a gâtului cu umărul este marcată printr-o linie incizată superficial, perceptibilă doar pe unele porțiuni. Fundul este puțin scobit. Cana a avut o toartă mică, prin să cu un capăt de gâtul vasului și cu celălalt de umăr, care a fost ruptă din vechime (pl. III/4).

Mormântul nr.2, identificat la adâncimea de 0,60 m, prezintă scheletul unui matur așezat în poziție chircită, pe partea dreaptă, cu capul spre nord-nord-est și picioarele la sud-sud-vest (pl. II/1). Înăngă cușca toracică, în partea de vest, se aflau fragmente ceramice foarte friabile și resturi de ofrande, marcate de oase în stare de descompunere.

Mormântul nr.3, apărut la adâncimea de 0,30 m, a fost distrus în mare parte de lucrările agricole. Din schelet se mai păstra doar resturi ale oaselor gambei și ale femurului stîng, după care s-a putut deduce că defuncțul fusese așezat pe spate, în poziție întinsă, orientat vest-sud-vest - est-nord-est (pl. II/3).

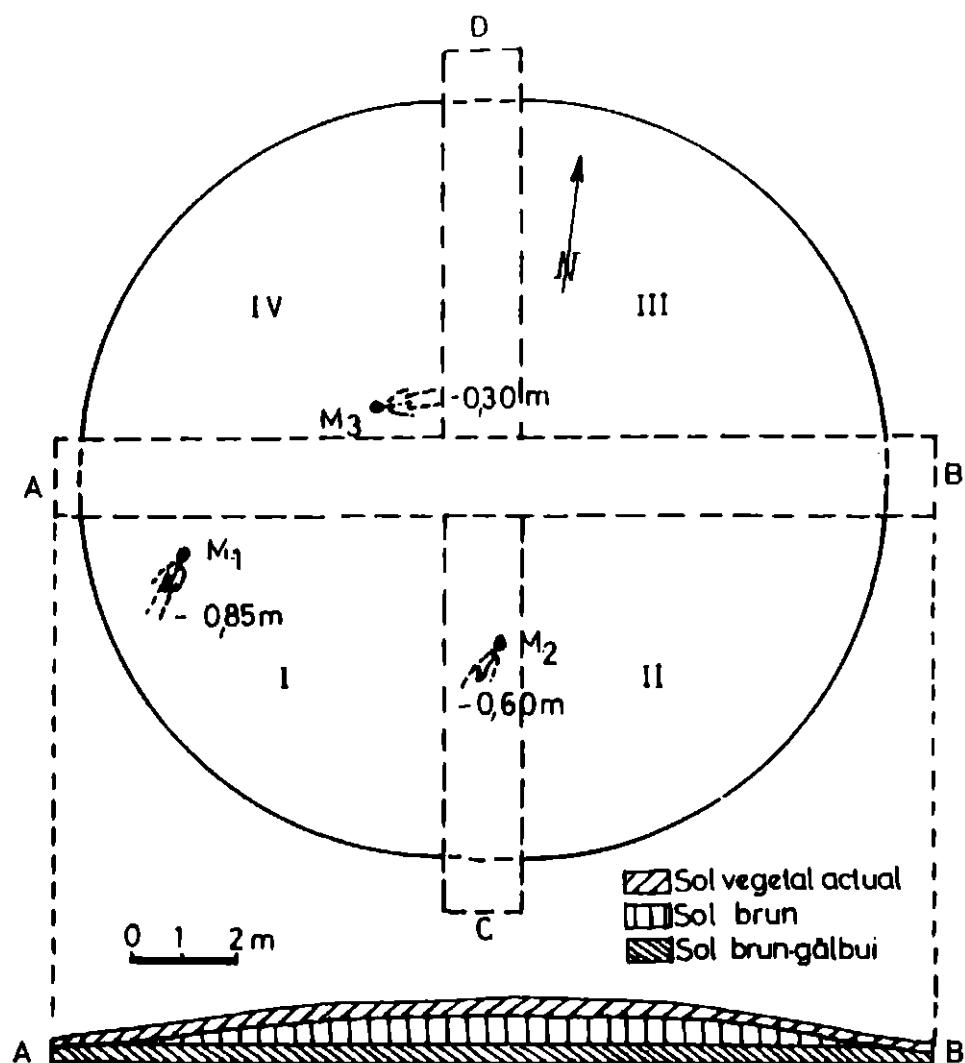
Din prezentarea mormintelor se observă că, în funcție de ritualul de înmormântare, ele fac parte din două grupe funerare diferite: morminte cu schelete chircite și morminte cu schelete întinse pe spate.

Mormântul nr.2 aparține primei grupe, care, pe lîngă ritualul de înmormântare specific, se caracterizează prin inventar funerar săracios sau prin lipsa totală a acestuia. Această grupă, foarte bine reprezentată în tumul nr.1 de la Giurcani², este caracteristică pentru complexul cultural răspândit pe teritoriul României și în stepele nord-pontice în perioada de trecere de la neoeneolitic la epoca bronzului.

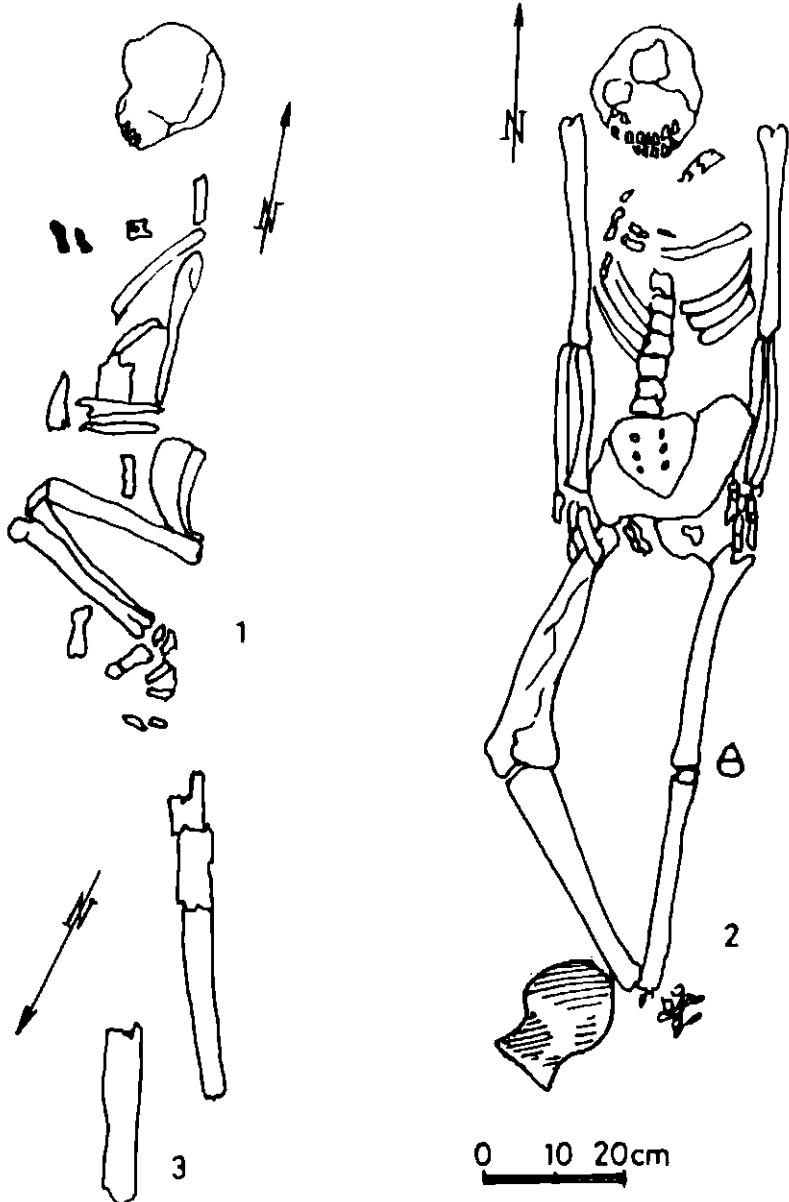
Prin ritualul de înmormântare, mormântul face discuție, analog cu cele șapte morminte cu schelete chircite din tumul nr.1 de la Giurcani, se înscrive în aria descoperirilor mai vechi din Moldova de la Broșteni și Bogonos³, Corlăteni și Glivănești⁴, Foltești⁵, Stoicanî⁶, Holboaca⁷, Grceni⁸ și Valea Lupului⁹, dateate grossost modo în perioada de tranziție de la neoeneolitic la epoca bronzului.

Mormintele nr.1 și nr.3 aparțin grupei a doua. Ritul funerar al înhumării și ritualul de înmormântare, caracterizat prin morminte cu schelete așezate pe spate, cu picioarele întinse și brațele aduse pe lîngă corp, constituie trăsături specifice înmormântărilor sarmatice în general¹⁰. Inventarul funerar al mormântului nr.1 (M.2 fiind fără inventar), deși săracios, prezintă totuși elemente de coloratură sarmatică. Mărgele, fusaiole de factura celei descoperite în M.1 se întlnesc în inventarul mormintelor sarmatice în mod curent¹¹. Dar cana de lut are unele trăsături formal-tipologice caracteristice înmormântărilor sarmatice mai vechi. Ea se apropie de unele forme descoperite la Văsinești¹², și Vaslui¹³ în Moldova și într-o necropolă sarmatică timpurie de lîngă Voronej¹⁴, din U.R.S.S., datată în sec. I e.n.

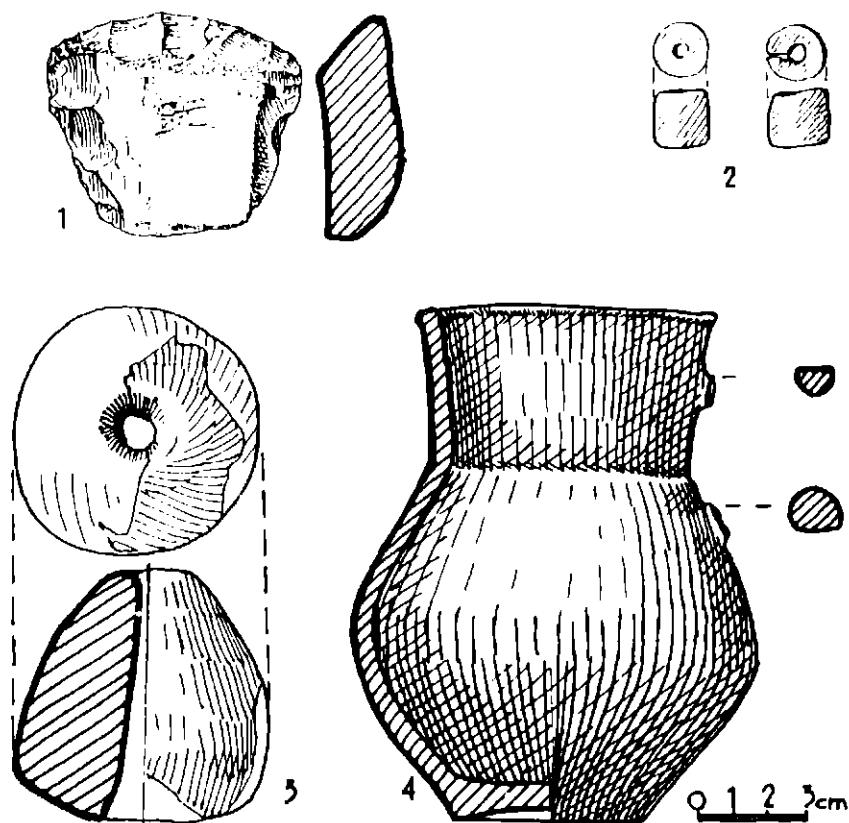
Pe baza datelor menționate, se poate afirma că aceste două morminte aparțin sarmaților timpurii și se datează în sec. I-II, fiind deci

**Pl.I – Planul și profilul tumulului nr.2
de la Giurcani**

P1. II – Morminte descoperite în tumul nr. 2
de la Giurcani : 1, M.2; 2-3, M.1, M.3.

P1. III – Obiecte descoperite în tumul nr. 2 de la
Giurcani și inventarul mormântului nr. 1 :
 1, răzuitor de silex ; 2, mărgele de sticlă;
 3, fusaiolă de lut ; 4, cană de lut.

contemporane cu mormintele sarmatice descoperite în tumul nr.1 de la Giurcani.

N O T E

- 1 Pentru datele privind amplasarea acestui tumul vezi C. Buzdugan, Cercetări arheologice, vol.IV, Bucureşti, 1981, p.7.
- 2 Ibidem, p.15 și 16.
- 3 M. Petrescu-Dîmbrovita, SCIV, 1, 1950, 2, p.110-125.
- 4 Idem, SCIV, 1, 1950, 1, p.29.
- 5 Idem, SCIV, 2, 1951, 1, p.249-266.
- 6 Idem, Materiale, vol.I, 1953, p.116-132.
- 7 Vlad Zirra, SCIV, 3, 1952, p.99-103.
- 8 Adrian C. Florescu și Marilena Florescu, Materiale, vol.VI, 1959, p. 221-227.
- 9 M. Dinu, Materiale, vol.VI, 1959, p.203-209.
- 10 Gh. Bichir, SCIV, 12, 1961, 2, p.264; "Pontica", 5, 1972, p.139.
- 11 Idem, "Dacia", N.S., 21, 1977, p.174; "Pontica", 5, 1972, p.145.
- 12 Idem, "Pontica", 5, 1972, pl. X/4,6.
- 13 Ibidem, pl.VIII/6.
- 14 P.A. Medvedev, în SA, 4, 1981, fig.2/7.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE L'ANNÉE 1980 DE GIURCANI. DÉP. DE VASLUI.

Résumé

Les fouilles archéologiques effectuées en 1980 dans le tumulus no.2 situé au point nommé "Argeaua" sur le territoire du village de Giurcani, commune de Găgăesti, dép. de Vaslui ont occasionné la découverte de trois tombes d'inhumation.

Une de ces tombes (no.2) avec le squelette en chien de fusil, a été attribuée - à base des analogies avec d'autre nombreuses découvertes faites en Moldavie - à la période de transition du néo-énéolithique à l'âge du bronze.

Les autres deux tombes (M.1 et M.3) avec les squelettes assis à la renvers, les pieds tendus et les bras allongés au long du corps, présentent les caractéristiques des enterrements sarmates. A base de l'inventaire céramique de la tombe no.1 et des éléments de rituel ces tombes sont attribuées aux sarmates anciens et elles sont datées aux Ier-IIe siècles de n.è.

LÉGENDE DES PLANCHES

- Pl. I.-Plan et profil du tumulus no.2 de Giurcani.
- Pl. II .-Tombes découvertes dans le tumulus no.2 de Giurcani: 1, M₂; 2-3, M₁, M₃.
- Pl. III .-Objets découverts dans le tumulus no.2 de Giurcani et l'inventaire de la tombe no.1: 1, grattoir en silex; 2, perles de verre; 3, fusaiole de terre cuite; 4, broc de terre cuite.